

**THL:n lausunto hallituksen
esityksestä
hyvinvointialueiden
rahoituksesta annetun lain
muuttamisesta
(jälkikäteistarkistus,
asiakasmaksumuutokset)**

Hallintovaliokunta
keskiviikko 06.11.2024 klo
11.15 / HE 70/2024 vp

Tuukka Holster

Terveyden ja
hyvinvoinnin laitos
4.11.2024

Jätkikäteistarkistus (1)

- Hyvinvointialueiden rahoitus on suunniteltu laskennalliseksi kustannuskontrollin kannustimien turvaamiseksi – pyritään välttämään pehmeän budjettirajoitteen ongelmaa
- Laskennallisuuden ongelmana on, että hyvinvointialueiden kustannustaso voi erkaantua niiden rahoituksesta, jos tuotannon tekijäkustannusten tai tarvetekijöiden todellinen muutos poikkeaa laskennallisesta muutoksesta hyvinvointialueiden toiminnasta riippumattomista syistä.
- Jätkikäteistarkastuksella pyritään korjaamaan tämä ongelma, siten että heikentävä vaikutus kustannuskontrollin kannustimiin olisi mahdollisimman vähäinen.
- Siksi jätkikäteistarkastus tulee kahden vuoden viiveellä ja lasketaan vertaamalla koko maan rahoituksen kokonaistasoa kustannusten kokonaistason. Yksittäisen alueen ei siis kannata löysätä budjettikuria, koska siitä jätkikäteistarkastuksessa seuraava rahoituksen kasvu jaetaan alueille tavanomaisesti määräytymistekijöiden suhteessa ja valuu siksi pääosin muille alueille.

Jätkikäteistarkistus (2)

- Periaatteessa jätkikäteistarkistus olisi mielekkäintä toteuttaa siten, että rahoitusta korjattaisiin jätkikäteeseen perustuen niihin väistämättömiin muutoksiin tuotannontekijäkustannuksissa ja tarvetekijöissä, joihin alueet eivät voineet vaikuttaa. Käytännössä tämä on vaikeaa, ja nykyisen kaltainen kustannusten ja rahoituksen vertailu on kohtuullinen kompromissi.
- THL näkee silti huolestuttavana nykyisen tilanteen, missä heti hyvinvointialueuudistuksen jälkeen syntyy huomattavan suuri jätkikäteistarkastuksella korjattava alijäämä. Vaikka yksittäisen alueen ei kannatakaan tehdä alijäämiä, voi täysimääräinen jätkikäteistarkastus aiheuttaa tilanteen, missä kontrolli kustannuksista heikkenee yhteisesti.
- Hyvinvointialueiden alijäämien kattamisvelvoite vaatii hyvinvointialueita kattamaan vuosina 2023–2024 syntyvät alijäämät vuoden 2026 loppuun mennessä. THL katsoo, että rahoitusmallin uskottavuuden näkökulmasta on tärkeää, että alijäämien kattamisvelvollisuudesta pidetään kiinni. Vuoden 2023 jätkikäteistarkastus nostaa huomattavasti vuoden 2025 rahoitusta, mikä auttaa alijäämien kattamisessa.

Jätkikäteistarkistus (3)

- Jätkikäteistarkastuksen madaltaminen lisäisi alueiden kannustimia välttää alijäämiä, sillä niitä ei katettaisi täysimääräisesti. Tämä lisäisi budjettikuria. Vaikutus budjettikuriin seuraisi käytännössä alueiden yhteisistä kannusteista, sillä jätkikäteistarkistus ei nykyiselläänkään kannusta yksittäistä aluetta alijäämien kasvattamiseen.
- Toisaalta tämä vaikeuttaa alueiden tilannetta entisestään siltä osin, kun kustannustason kasvu johtuu väistämättömästä muutoksesta tuotannontekijäkustannuksissa ja tarvetekijöissä.
- THL näkee aiheelliseksi tehdä esitetyn kaltaisia muutoksia jätkikäteistarkastusmenettelyyn. Jatkossa tulisi tehdä lisäselvitystyötä siitä, voisiko jätkikäteistarkistusta kehittää perustumaan tarvetekijöiden ja väistämättömien tuotannontekijäkustannusten muutoksiin.
- Hyvinvointialueiden verotusoikeus olisi pitävämpi ratkaisu pehmeän budjettirajoitteen ongelmaan, kuin jätkikäteistarkastuksen madaltaminen.

Lisärahoitus

- Lisärahoituksen huomioimisesta jälkikäteistarkastuksessa THL katsoo, että palvelutarpeeseen suhteessa riittämättömän rahoituksen täydentämiseen myönnetty lisärahoitus tulisi periaatteessa huomioida osana jälkikäteistarkastusta
- Vaikka rahoituslain mukaan lisärahoituksen tarve perustuu riittävien palvelujen tarjoamiseen tarvittavaan rahamäärään, ei palvelutarpeeseen riittämättömään rahoituksen kattamiseen, tulisi lisärahoitusmenettelyssä pystyä arvioimaan, onko alue ajautunut hakemaan lisärahoitusta yllättävän korkeasta palvelutarpeesta vai muista syistä – syihin pitäisi pystyä pureutumaan nykyistä paremmin!